

מראי מקומות- חולין ע'

ובין למ"ד אין לידה לאברים. ופי' הרשב"א, דמסתימת גמ' משמע דהבעיא הוא לכ"ע, דלמ"ד יש לידה, דלמא התם הוא דנפק רוב אותו אבר עצמו, ומיעוטו למיפק קאי, אבל הכא לא, שהרי לא יצא אלא מיעוטו של אבר, או דלמא אפי' למ"ד אין לידה התם, היינו משום דרוב עובר בפנים, אבל הכא, דרוב עובר בחוץ, בתר רוב עובר שדינן לי. וע"ז הק' דפשוט דאזלי' בתר רוב עובר, דלא שבקינן רוב עובר ואזלי' בתר רוב אבר והרי הוא כילוד. ולכן ע"כ שאלת הגמ' הוא כגון שיצא חציו ברוב אבר, ותיבעי למ"ד אין לידה, התם הוא משום דרוב עובר בפנים, אבל הכא הרי חציו בחוץ, או דלמא אפי' למ"ד יש לידה, לא אמרי' אין שאין אני קורא בו בבהמה תאכלו וקורא אני ובשר בשדה טריפה, אבל מ"מ לא מיקרי ילוד לענין בכור עד שיצא, דבפטר רחם תלה רחמנא, והרי לא קדשוהו כותלי בית הרחם ולא אויר.

(ג) **הלכו באברין אחר הרוב או לא- פרש"י**, דשאלת הגמ' הוא בנוגע אם מותר להטיל בו מום או לא, דאם נחשב דעדיין אינו ילוד, א"כ מותר להטיל בו מום, אבל אם לא, לא. אולם ע' ברמב"ם (בכורות ד', ט"ז) דהביא ספיקת הגמ' לענין אם הבא אחריו בכור או לא. ודייק החי' הגר"י (זבחים קד:) מדבריו דס"ל דפשוט הוא דאין בו קדושת בכור, דזה תלוי בפטר רחם, ופטר רחם צריך להיות בכל הבהמה, ואינו תלוי בדין אברים, ורק לדין אם נחשב "ילוד" או לא, דדין הבא אחריו תלוי באם הוי ילוד או לא, ואפי' אם אין בו קדושת בכור.

(ד) **לא, כגון שיצא רובו במיעוט אבר, וקמ"ל דלא שבקינן רורב דעובר דבהמה ואזלי' בתר אבר- ותמה לב ארי'**, איך שייך לומר דזהו החי', הרי כבר אמרי' לעיל דאין שייך לומר דשאלת רבא הוא בכה"ג, דפשוט הוא. ותי' דאולי כוונת המשנה לומר דדוקא אם יצא רובו, באיזה ענין שיהי', דהיינו אף במיעוט אבר, מקרי דיצא רובו. אבל היכא דיצא רק

(א) **לא חותך ומשליך-פרש"י**, דכיון דליתנהו, אמאי תיחול בשעת גמר יציאתו. וביאר השטמ"ק בתמורה (כד:; השמטות אות כ"ב), דאף דאמרי' דלמפרע הוא קדוש, מ"מ הא צריך שיהי' על מה לחול הקדושה עכשיו, ואי"ז דומה למכר, דיכולין לומר דלמפרע נתבטל המכר, דאין שייך לבטל מה שהשליכה, וכיון דליתא שלם לקמן, אמאי חל ההקדש. אולם לכאוי' יש להעיר, דלמה לא הוכיח הגמ' מהא דמותר לחתוך אברים של הבהמה, אלמא דאין הקדושה חל למפרע, דאם הי' חל למפרע, אז אסור להטיל מום בקדשים, וא"כ ע"כ אינו חל למפרע (וע"ז הי' יכול הגמ' ליישב דכיון דחותך ומשליך, א"כ באמת לא חל למפרע). וכ' תוס' דמיירי בנפל, שאינו ראוי להקרבה, א"נ דחתכו קודם שיצא לאויר העולם. וע' בקהלות יעקב (תמורה י'), שכו' לבאר דמה דאמרי' דחל הקדושה למפרע, אין הביאור דכולו קדוש למפרע משעה שהחטיל הלידה, אלא דכל שנגמר הלידה, הוברר למפרע שכל משהו ומשהו שיצא הי' מעשה לידה, וממילא בכל משהו שיצא הוקדש אותה משהו, ולפ"ז אף לר' הונא לא הוקדש למפרע אלא מה שיצא, וא"כ י"ל דשפיר מותר להטיל מום במה שיצא, דאף שחלק זה כבר נולד, מ"מ לא עדיף חלק זה מבעל מום, שהרי לא נולד עדיין הרבה אברים וחלקים של הבהמה, וא"כ כיון דקיי"ל כרבנן דמותר להטיל מום בבעל מום, א"כ שפיר י"ל דמותר לחתכו אבר אבר, ואפי' אם למפרע הוא קדוש, ואין ראוי לכלום. וע"ע ברעק"א דכ' דמתוס' משמע דרק בקו' הגמ' הי' ק', למה לא הביא ראוי' מהא דמחתכו, אבל למסקנא דמיירי בהשליך א"ש, אבל הק' רעק"א, אבל למסקנא ק', שהרי למה מותר לחתכו על דעת להשליכו, אולי קודם שהשליכו יצא רובו, ויהי' עובר למפרע על הטלת מום בקדשים, והניח בצ"ע.

(ב) **בעי רבא, הלכו באברין אחר הרוב או לא, וכוי- כ' הרשב"א בשם הרמב"ן**, דשאלה זו של הגמ' הוא בין למ"ד יש לידה לאברים

דמיירי דהוציא העובר את ידו לחוץ, ובאמת אינו טומאה בלועה, והושיט הרועה את ידו ונגע באבר זו שנמצא בחוץ. ומש"ה צריכין ק"ו כדי לטהרו, והק"ו לפי זה הוא דנעשה כאבר המדלדלת בבהמה עצמה, דאינו מטמא עד לאחר מיתה. וביאר הבעה"מ, דהק"ו הוא דהעובר הוא ירך אמו, וכמו דמהני שחיטת האם בשבילו, כן הוי ירך אמו לענין הא דהוי כאבר המדלדלת וטהור. והק' האבי עזרי (טומאת מת, כ"ה, ט', ד"ה והנראה), אם ביאור בהק"ו הוא דע"י דשחיטת האם מהני להתיר הולד המת, ע"כ עובר ירך אמו הוא והוי חלק של האם, ולכן אינו מטמא, א"כ מ"ש בהמה טהורה מבהמה טמאה, ואיך הק' הגמ' אח"כ "אשכחן בהמה טהורה, וכו'", הרי גילוי הוא דמה שהוא מת במעי אמו אינו מטמא, דהוי כחלק של אמו החי'. ולכן ביאר האבי עזרי דאין הק"ו בגדר ראי' והוכחה, אלא סיבה הוא, דע"י שהשחיטה יכול להתירו, זהו גופא מפקיע ממנו השם נבלה של עכשיו, והוי כגופה של האם ואינו נבלה. וא"כ שפיר פריך הגמ' דאשכחן בבהמה טהורה, וכו', דכל דין זה שייך רק בבהמה טהורה.

חציו, בכל ענין שיהי, אפי' אם יצא ברוב אבר, לא מהני. וע"ע מש"כ ליישב באו"א.

(ה) **כרכו בסיב מהו- ע' בספר הישר לר"ת** (חלק החידושים, סי' תנ"ה), דהעיר דהא מצינו ענין חציצה בלידת בכור, וא"כ מהו השאלה דכאן. וכ' ד"כיון דהרועה מוציא הסיב עמו, בטל לגבי עובר ולא הוי חציצה". ובהמשך כ' "אבל כל הנך בעיי דכרו בסיב בשליתו וכרכתו אחותו והוציאתו, דמכחו נפקי, מיבעיא לן אי חייצי אי לא חייצי, וכו'". וביאר **במנחה שלימה**, דכוונתו לומר דאולי כאן יש לייחס הלידה להסיב, וא"כ לא יהי בזה חסרון ופסול חציצה. וע' באגרות **משה** (יו"ד ג', קכ"ה, ד"ה ומה) שהביא מש"כ האבני נזר לפרש דרבא הי' מסתפק בהא גופא, אם יש ענין של חציצה בבכור, וכ' האג"מ שהוא דבר תמוה שנאמר שיחלוק על סתמא דגמ' דבכורות דף ט', דנקט לדבר פשוט שיש ענין של חציצה בבכור. וביאר ר' משה דודאי גם רבא מודה שיש ענין של חציצה בבכור, אבל בעי בכרכו בסיב, שהוא לצורך הולד, שהי' ביום קר וכרכו הרועה בסיב לטובתו כדי שלא יצטער ויחלה בשביל הצינה, וא"כ, כיון דלטובת הולד הוא, א"כ אולי אינו חוצץ. וע"ז בעי אח"כ בטליתו, דמחממו יותר. ושוב בעי בשליא דאחר, דאף דאינו שליא דידי', אבל מ"מ כיון דדרכו בכך, א"כ הוי טובה להולד (אולם כ' דעדיף בזה לפרש כמו דמשמע מפרש"י, דהשאלה דשליא הוא משום דהוי כמו מין במינו).

(ו) **ויצא דרך פרוץ- פרש"י ב' פירושים**, ופירושו השני הוא דנגממו מבפנים ושפה חיצונית משמרת, וקא מיבעיא לי' תורא ברא מקדש או לא. וע' ברש"ש שתמה דלפ"ז מה השיב הגמ' מהא דעומד מרובה על הפרוץ, וכו', הרי התם י"ל דשאני משום דאף תורא בראי פרוץ, ואינו ענין לכאן, וכ' דיש ליישב בדוחק.

(ז) **מ"ט דת"ק, א"ר חסדא, ק"ו, וכו'- כ' רש"י**, דאפי' לדעת ר"ע דאמר טומאה בלועה טמאה, הכא מודה מק"ו, דאם הועילה לו מחיצות אמו לענין אכילה, כש"כ דמהני לענין שלא לקבל טומאה. אולם ע' ברשב"א שהביא מבעל המאור דכ' לחדש (בתי' השני)